

Załącznik do Uchwały nr / 2017
Rady Miasta Siemianowic Śląskich z dnia

Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017-2020

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich
2017 rok

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	• strona 3
II. AKTY PRAWNE I DOKUMENTY STRATEGICZNE, Z KTÓRYMI POWIĄZANA JEST STRATEGIA	• strona 5
III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ ORAZ GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.	• strona 7
IV. GŁÓWNE SKUPISKA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA	• strona 26
V. CEL STRATEGICZNY ORAZ SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII	• strona 30
VI. DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI STRATEGII	• strona 31
VII. KOORDYNACJA ORAZ OCENA STOPNIA REALIZACJI STRATEGII	• strona 45

Zgodnie z art. 16b ust. 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j. t. Dz.U. z 2016 r. poz. 930) miasto na prawach powiatu Siemianowice Śląskie jest zobowiązane do opracowania Strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia jest niezbędnym narzędziem świadomego planowania i realizowania polityki społecznej. Bez jej wdrożenia nie są możliwe systemowe i celowe działania samorządu oraz jego partnerów na rzecz łagodzenia społecznych problemów, które dotyczą mieszkańców miasta.

„Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017 – 2020” proponuje rozwiązania o strukturalnym, kompleksowym charakterze, ponieważ została stworzona w duchu podejścia systemowego. Jej realizacja stwarza szansę zmniejszenia liczby mieszkańców miasta, dla których korzystanie z pomocy społecznej jest dziedzicznym z pokolenia na pokolenie sposobem życia.

W skład Strategii wchodzi m. in. następujące elementy:

- diagnoza sytuacji społecznej miasta;
- prognoza zmian w zakresie, który obejmuje Strategia;
- cele strategiczne projektowanych zmian;
- sposób realizacji Strategii;
- kierunki koniecznych działań;
- wskaźniki realizacji działań;
- ramy finansowe.

Podstawą przeprowadzenia diagnozy sytuacji społecznej były dane pochodzące z zasobów informacji różnych podmiotów:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich;
- lokalnych instytucji i organizacji (np. Powiatowego Urzędu Pracy w Siemianowicach Śląskich);
- podmiotów działających w skali ponadlokalnej, takich jak Główny Urząd Statystyczny.

W Strategii wykorzystano wymiar geograficzny, czyli uwzględniono aspekt koncentracji problemów społecznych w określonych częściach miasta.

Najważniejsze zastosowane w tekście skróty oznaczają:

- Strategia – „Strategię rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017 – 2020”;
- Strategia rozwoju miasta - „Strategia Rozwoju Siemianowic Śląskich do 2030 roku”;
- LPR 2016 – 2022 - „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2016-2022”;
- MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich;
- PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Siemianowicach Śląskich;
- GUS - Główny Urząd Statystyczny.

II. AKTY PRAWNE I DOKUMENTY STRATEGICZNE, Z KTÓRYMI POWIĄZANA JEST STRATEGIA

Strategia dotyczy zróżnicowanych zagadnień z zakresu polityki społecznej, dlatego jest związana z różnymi aktami prawnymi. Te akty to m.in.:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j. t. Dz.U. z 2016 r. poz. 930);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 575);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j. t. Dz.U. z 2016 r. poz. 2046);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (j. t. Dz. U. z 2016 r. poz. 1817);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j. t. Dz.U. z 2016 r., poz. 224);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j. t. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 645);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j. t. Dz.U. z 2016 r. poz. 487).

Otoczenie, w którym będzie realizowana Strategia, tworzą inne lokalne, regionalne i krajowe dokumenty planistyczne, m.in. następujące:

- Strategia Rozwoju Siemianowic Śląskich do 2030 roku (poziom lokalny);
- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2016-2022 (poziom lokalny);
- Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2015 – 2017 (poziom lokalny);
- Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020 (poziom lokalny);
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2017 (poziom lokalny);

- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017- 2022 (poziom lokalny);
- Program przeciwdziałania narkomanii dla miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017-2018 (poziom lokalny);
- Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli w Siemianowicach Śląskich na lata 2012-2020 (poziom lokalny);
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020 +" (poziom regionalny);
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020. Aktualizacja 2015 (poziom regionalny);
- Wojewódzki program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2016 – 2020 (poziom regionalny);
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020 (poziom regionalny);
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 (poziom krajowy);
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (poziom krajowy).

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ ORAZ GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.

Miasto na prawach powiatu Siemianowice Śląskie jest położone w centrum województwa śląskiego. Miasto w obecnym kształcie terytorialnym powstało wskutek połączenia osad, wsi oraz osiedli. Jeszcze w osiemnastym stuleciu obszary, które aktualnie wchodziły w skład Siemianowic Śląskich, miały zdecydowanie rolniczy charakter. Dynamiczne zmiany społeczno - gospodarcze nastąpiły w okresie rewolucji przemysłowej. W końcu XVIII wieku powstała pierwsza kopalnia węgla kamiennego (pod nazwą „Leśna”), natomiast w latach 30-tych XIX wieku rozpoczęła działalność huta „Laura”. Taki był początek miejscowego górnictwa i hutnictwa, czyli dwóch branż przemysłowych, które kształtowały oblicze miasta do schyłku XX wieku. Postępująca industrializacja spowodowała zmianę charakteru starych osad oraz powstanie nowych osiedli zlokalizowanych w sąsiedztwie zakładów przemysłowych.

Obecnie miasto zajmuje obszar o powierzchni 25,5 km². Około 10 km² stanowią tereny zabudowane. Gęstość zaludnienia wynosi 2.676 osób/km² - jest jedną z najwyższych w województwie śląskim (źródło: Strategia rozwoju miasta, str. 7). Granice Siemianowic Śl. zostały ostatecznie ukształtowane w połowie XX stulecia. W mieście funkcjonuje nieformalny (nieadministracyjny) podział na 5 następujących dzielnic:

- Siemianowice (centrum miasta),
- Bytków,
- Michałkowice,
- Bańgów,
- Przełajka.

Tabela nr 1 zawiera informacje o tym, jak w latach 2005 – 2015 kształtowała się liczba mieszkańców miasta.

Tabela nr 1. Liczba ludności Siemianowic Śląskich.

Lata	2005	2010	2015
Liczba mieszkańców (w osobach)	72.869	70.296	68.231

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W analizowanym okresie liczba mieszkańców systematycznie zmniejszała się. Miała miejsce kontynuacja trendu, który występował już w latach wcześniejszych i został opisany w poprzednich edycjach siemianowickiej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

W latach 2005 – 2015 liczebność lokalnej populacji zmniejszyła się o 4.638 osób, czyli w przybliżeniu o 6,4 %. To oznacza, że na przestrzeni dekady w mieście ubyła 1/16 mieszkańców.

Ważne informacje na temat demografii Siemianowic Śl. są zawarte w Strategii rozwoju miasta (str. 7-11). W latach 2010 – 2015 liczba ludności miasta zmniejszyła się o 2,9 %. Ten spadek był ponad dwukrotnie wyższy od wskaźnika dotyczącego całego województwa. Z analizy dokonanej na tle wybranych miast Metropolii Górnośląskiej wynika, że zmiana liczby mieszkańców Siemianowic Śląskich była:

- zdecydowanie mniejsza, niż ubytek ludności w Świętochłowicach (-4,4 %);
- zbliżona do tendencji występującej w Piekarach Śląskich (-2,8 %);
- większa, niż spadek liczby ludności Mysłowic (-0,9 %).

Znaczący spadek liczby ludności miasta w ciągu ostatnich lat jest efektem łącznego oddziaływania dwóch czynników:

- ujemnego przyrostu naturalnego - od 2010 roku liczba zgonów stale przewyższa liczbę urodzeń żywych; w latach 2010-2015 największe różnice wystąpiły w roku 2013 (spadek liczby ludności o 290 osób) oraz 2015 (spadek o 218 osób);
- ujemnego salda migracji – w latach 2010-2014 liczba wymeldowań stale była wyższa, niż liczba zameldowań (pod tym względem rekordowy był rok 2013, w którym różnica wynosiła aż 405).

Sytuacja ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji jest charakterystyczna nie tylko dla Siemianowic Śl., ale również dla innych miast Metropolii Górnośląskiej, a także dla całego regionu.

Jeśli chodzi o strukturę pod względem płci, to dominują kobiety. W 2015 r. w Siemianowicach Śl. wskaźnik feminizacji wyniósł 109, co oznacza, że 109 kobiet przypadało na 100 mężczyzn (w tym samym roku wskaźnik dla województwa śląskiego wynosił 107). W ciągu ostatnich lat w mieście poziom feminizacji nie uległ zauważalnej zmianie – w 2010 roku wskaźnik również wynosił 109.

Tabela nr 2. Struktura ludności Siemianowic Śląskich pod względem wieku.

Osoby w wieku:	W roku 2010	W roku 2015
przedprodukcyjnym (w %)	13,1	13,5
produkcyjnym (w %)	68,4	64,7
poprodukcyjnym (w %)	18,5	21,8
Razem	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

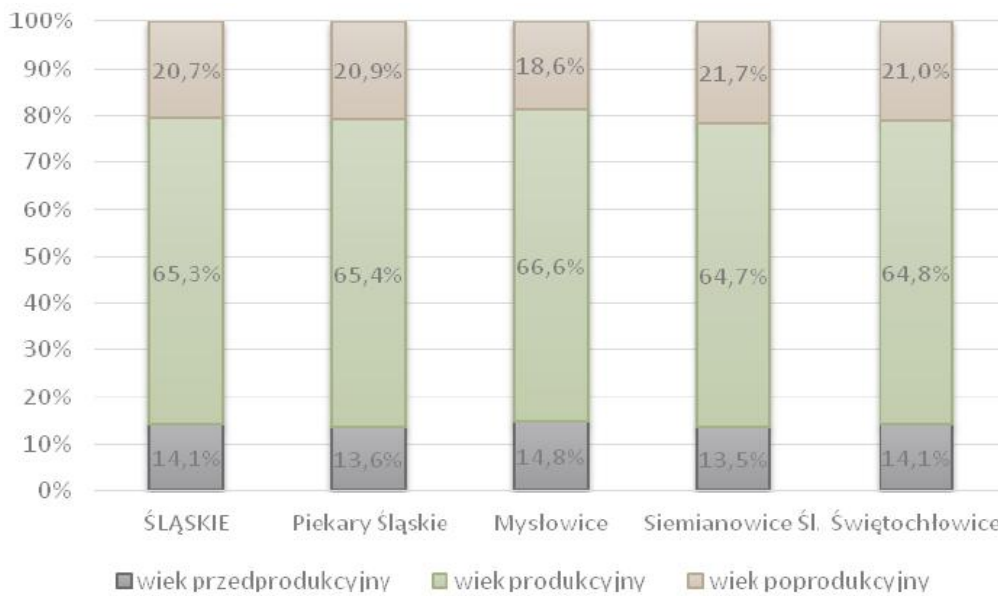
Informacje ujęte w powyższej tabeli świadczą o tym, że ludność Siemianowic Śl. jest starzejącą się populacją. Co prawda w 2015 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym łącznie stanowiły zdecydowaną większość ludności (było ich niespełna czterokrotnie więcej, niż osób w wieku poprodukcyjnym - proporcje: ok. 78 % do ok. 22 %), ale liczba osób w wieku poprodukcyjnym o ok. 61 % przewyższała liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Dla porównania: w 2010 r. ta przewaga wynosiła ok. 41 %.

Taka struktura wiekowa lokalnej społeczności jest niekorzystna. Jako potwierdzenie negatywnej oceny można traktować wyniki analizy porównawczej uwzględniającej całe województwo i wybrane miasta regionu. W 2015 roku w odniesieniu do średniej wojewódzkiej oraz do struktur wiekowych analizowanych miast (Piekar Śląskich, Świętochłowic oraz Mysłowic), struktura w Siemianowicach Śl. charakteryzowała się:

- najniższym udziałem osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym;

- najwyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres nr 1. Procentowy udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności Siemianowic Śląskich, województwa śląskiego i wybranych miast Metropolii Górnośląskiej w 2015 roku.

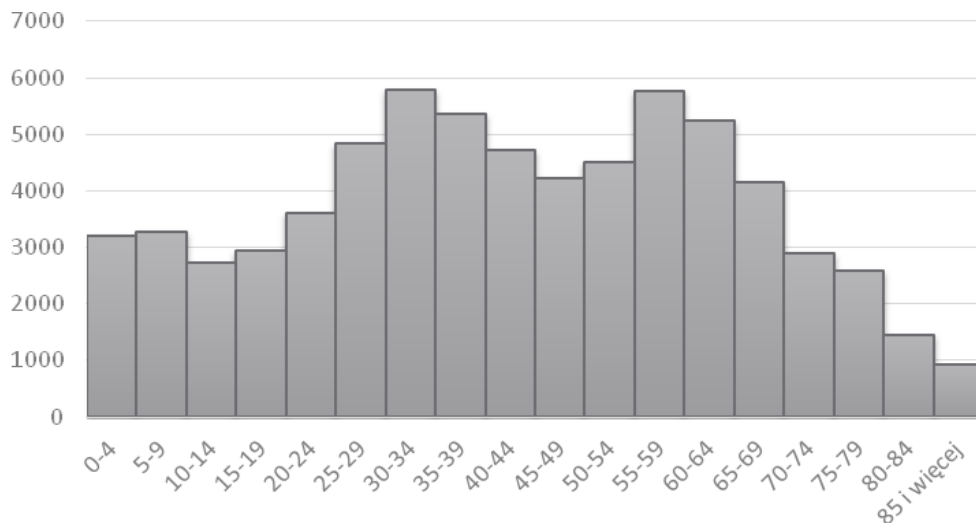

Źródło: Strategia rozwoju miasta.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, dla Siemianowic Śl. w 2010 roku wynosił 28,3, a w 2015 roku już 34,9 (był to wynik przewyższający średnią wojewódzką, jak również wyniki dla wybranych miast). Niemal dwudziestopięcioprocentowy, a więc znaczny wzrost wartości wskaźnika jest potwierdzeniem tendencji starzenia się społeczności miasta.

Również poniższy wykres, przedstawiający rozmieszczenie ilości osób w poszczególnych grupach wiekowych, potwierdza tezę, że społeczeństwo Siemianowic Śl. starzeje się. Dobrze widoczne są dwa wyższe demograficzne: jeden z nich obejmuje osoby w wieku 30-39 lat, drugi – w wieku 55-64 lat. Natomiast grupa obejmująca dzieci w wieku 0-9 lat nie ma charakteru wyżowego. Można z tego wnioskować, że w kolejnych latach będzie rosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, a liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie zmniejszała się.

Wykres nr 2. Liczba mieszkańców Siemianowic Śląskich w poszczególnych grupach wiekowych w 2015 roku.

Źródło: Strategia rozwoju miasta.

Tendencje w zakresie spadku liczby mieszkańców oraz starzenia się społeczności Siemianowic Śl. mają potwierdzenie w prognozach demograficznych GUS. Według tych prognoz, do 2050 r. nastąpi zmniejszenie liczby ludności miasta do 44 970 osób. Ponadto spadnie udział osób w wieku produkcyjnym (do 54 %) i przedprodukcyjnym (do 12 %) oraz wzrośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym (do 34 %).

Zgodnie z regionalną i ogólnopolską tendencją, populacja Siemianowic Śl. starzeje się - ten fakt ma duże znaczenie w kontekście planów, decyzji i działań dotyczących lokalnej infrastruktury społecznej.

Strategia dotyczy problemów wszystkich mieszkańców miasta, w tym ludzi, którzy do tej pory nie korzystali z usług instytucji pomocy społecznej. Jednak analiza głównych problemów społecznych objęła klientów MOPS. Z dwóch powodów takie podejście analityczne jest racjonalne i umożliwi uzyskanie satysfakcjonującego efektu. Po pierwsze, istnieje duże prawdopodobieństwo, że osoby, które obecnie są objęte wsparciem MOPS, będą stanowiły trzon beneficjentów działań prowadzonych w ramach realizacji Strategii. Po drugie, grupa klientów MOPS stanowi znaczącą część ogółu mieszkańców, w ostatnich latach

jej udział w populacji miasta był stabilny i wynosił ok. 10 % (przykładowo: w 2015 roku ok. 9,6 %, w 2013 roku ok. 10,4 %).

Podstawą analizy były informacje zgromadzone w bazie danych programu komputerowego „POMOST Std”, użytkowanego przez MOPS. Natomiast w ramach uzupełnienia i poszerzenia analizy wykorzystane zostały również informacje opisujące problemy w większej skali, przede wszystkim ogólnopolskiej.

Główne problemy rodzin, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, są przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 3. Główne problemy siemianowickich rodzin, którym w 2016 r. przyznano świadczenia pomocy społecznej.

Lp.	Problem rodziny	Liczba rodzin, których ten problem dotyka	Liczba osób w rodzinach
1	Ubóstwo	2058	4640
2	Bezrobocie	1352	3459
3	Niepełnosprawność	954	1795
4	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	629	2132
5	Długotrwała lub ciężka choroba	310	512
6	Potrzeba ochrony macierzyństwa	189	939
7	Bezdomność	132	156
8	Alkoholizm	95	153
9	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	40	63
10	Narkomania	8	13
11	Przemoc w rodzinie	7	21
12	Sytuacja kryzysowa	5	10
13	Zdarzenie losowe	3	10
Razem (liczby wszystkich analizowanych rodzin i osób) :		2734	6092

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych programu „POMOST Std”.

Objaśnienie do tabeli: ponieważ każda z rodzin mogła wskazać więcej, niż jeden istotny problem, liczby z wierszy od nr 1 do nr 13 nie sumują się do liczb zawartych w dolnym wierszu tabeli.

Cztery najważniejsze problemy społeczne Siemianowic Śląskich to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Każdy z nich został wskazany przez przynajmniej 20 % rodzin objętych pomocą społeczną. Wszystkie pozostałe problemy wykazane w bazie danych MOPS osiągnęły znacznie niższy poziom (maksymalnie 11,3 %).

Analiza danych dotyczących okresu 2012 – 2016 prowadzi do wniosku, że wynikająca ze skali występowania hierarchia czterech głównych problemów nie uległa zmianie na przestrzeni ostatnich lat (informacje są ujęte w poniższej tabeli).

Tabela nr 4. Skala występowania głównych problemów siemianowickich rodzin, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej w latach 2012 – 2016.

Problem społeczny	Udział rodzin, których dotyczy dany problem (w %)				
	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Ubóstwo	69,2	76,5	78,5	75,7	75,3
Bezrobocie	52,6	56,1	55,8	52,1	49,4
Niepełnosprawność	29,8	32,0	33,4	33,7	34,9
Bezradność	16,6	18,5	19,8	19,9	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Bezsprzecznie dominującym problemem społecznym jest ubóstwo. W ogólnym podejściu ubóstwo, stanowiące jeden z wymiarów wykluczenia społecznego, to stan niezaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka (rodziny, grupy społecznej) na pożądanym poziomie. Natomiast w ujęciu monetarnym (finansowym) polega ono na tym, że gospodarstwo domowe nie dysponuje środkami finansowymi wystarczającymi do tego, by zaspokoić jego elementarne potrzeby. Wspomniane środki obejmują: dochody bieżące i dochody z minionych okresów oraz zgromadzone zasoby materialne.

Za najważniejsze czynniki podnoszące poziom zagrożenia ubóstwem uznaje się:

- pochodzenie z rozbitych i niepełnych rodzin;
- wielodzietność;
- utrudniającą prawidłowe funkcjonowanie traumę (np. spowodowaną śmiercią bliskiej osoby);
- uzależnienie (zwłaszcza alkoholizm i narkomania);

- przewlekłą chorobę;
- prowadzenie jednoosobowego gospodarstwa domowego (to odnosi się zwłaszcza do emerytów i rencistów o niskich dochodach);
- bezrobocie;
- niski poziom wykształcenia.

Nierzadko występuje połączenie dwóch lub większej liczby wyżej wymienionych przyczyn. To stwarza szczególnie niekorzystną sytuację.

Źródłem interesujących informacji dotyczących ubóstwa jest raport „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków” opublikowany przez Radę Monitoringu Społecznego w listopadzie 2015 roku. Raport został opracowany w ramach kolejnej rundy wieloletniego projektu badawczego „Diagnoza Społeczna”. Bazuje na zrealizowanych w pierwszej połowie 2015 r. badaniach, które objęły 11.700 gospodarstw domowych.

Raport podchodzi do problemu ubóstwa na kilka sposobów, z których dwa zostały wykorzystane w Strategii: pierwszy odnosi się do skrajnego ubóstwa, drugi do niedostatku. Granica skrajnego ubóstwa dotyczy minimum egzystencji, ma obiektywny charakter. Zgodnie z obliczeniami Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych została ona przyjęta dla maja 2015 r. na poziomie 541 zł miesięcznie dla 1 osoby w gospodarstwie domowym. Wg badania w 2015 r. poniżej granicy skrajnego ubóstwa żyło w Polsce 3,30 % gospodarstw domowych. Natomiast ustalenie granicy niedostatku jest efektem ujęcia subiektywnego, w którym badane gospodarstwa domowe porównywały swoją sytuację materialną z sytuacją gospodarstw znajdujących się w lepszej sytuacji finansowej. Granica niedostatku, będąca wyrazem aspiracji ludzi odnośnie ich sytuacji dochodowej gwarantującej zaspokojenie podstawowych potrzeb na minimalnym poziomie akceptowalnym przez nich, została oszacowana na poziomie 1.606 zł miesięcznie dla 1 osoby w gospodarstwie domowym. 28,15 % polskich gospodarstw domowych w 2015 r. funkcjonowało poniżej tej granicy.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia:

- oparte na ogólnopolskim badaniu, szacunkowe liczby siemianowickich gospodarstw domowych (rodzin) żyjących w niedostatku albo skrajnym ubóstwie;
- liczbę objętych wsparciem MOPS gospodarstw domowych (rodzin), które są dotknięte ubóstwem.

Tabela nr 5. Szacunkowy zasięg ubóstwa w Siemianowicach Śl. w 2015 r.

Lp.	Rodzaj ubóstwa	Liczba gospodarstw domowych
1	Skrajne ubóstwo wśród ogółu mieszkańców miasta	990 (*1)
2	Niedostatek wśród ogółu mieszkańców miasta	8.430 (*2)
3	Ubóstwo wśród klientów MOPS	2.152

(*1) Kalkulacja: 29.960 gospodarstw domowych (wg wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011) x 3,30 % = ok. 990 gospodarstw domowych.
(*2) Kalkulacja: 29.960 gospodarstw domowych (jak wyżej) x 28,15 % = ok. 8.430 gospodarstw domowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z programu „POMOST Std” oraz raportu „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków”.

Wagę problemu ubóstwa określają nie tylko obiektywne przyczyny społeczne i ekonomiczne. Ważną rolę odgrywa także subiektywny czynnik negatywnego wizerunku ubogich osób w oczach części społeczeństwa. Fundamentem tego wizerunku są stereotypy, które przypisują ludziom dotkniętym ubóstwem następujące cechy:

- lenistwo, niechęć do pracy;
- żerowanie na systemie pomocy społecznej;
- bierność, brak aktywności służącej poprawie sytuacji;
- wyłączna odpowiedzialność za powstanie trudnej sytuacji życiowej;
- życie w sprzeczności z normami społecznymi oraz obowiązującymi przepisami prawa;
- podatność na zgubne nałogi i postępującą demoralizację.

Źródłem wiedzy na ten temat tych stereotypów są informacje, które klienci przekazują pracownikom MOPS, oraz obserwacje zachowań społecznych towarzyszących codziennemu działaniu Ośrodka.

Drugim najważniejszym problemem społecznym ujętym w tabeli nr 3 jest bezrobocie, które mocno wpływa na życie poszczególnych osób, jak również całych rodzin i grup społecznych. Znacząco przyczynia się do powstania skutków ekonomicznych (np. obniżenie poziomu życia całej rodziny) oraz innych następstw (np. dysfunkcyjność, dziedziczenie

ubóstwa i bezradności). Często dotknięci bezrobociem mieszkańcy oraz ich rodziny właśnie w nim widzą główną przyczynę swoich życiowych problemów.

W Siemianowicach Śląskich, podobnie jak w całym kraju, bezrobocie było następstwem społeczno-gospodarczej transformacji, która rozpoczęła się na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX wieku. W okresie PRL duża część miejsc pracy była skoncentrowana w kilku wielkich przedsiębiorstwach. Gdy te firmy były likwidowane lub znacznie zmniejszały zatrudnienie, szybko rosła liczba mieszkańców bez pracy. Pojawiło się bezrobocie strukturalne. Stopa bezrobocia w mieście osiągnęła szczytowy poziom 32 % w I półroczu 2004 roku. Późniejsze lata przyniosły stopniowy spadek liczby bezrobotnych. Poniższa tabela, oparta na danych PUP, przedstawia zmiany poziomu bezrobocia w mieście na tle regionu.

Tabela nr 6. Dynamika bezrobocia w Siemianowicach Śl. i województwie w latach 2007 – 2016.

Lp.	Stan na dzień:	Stopa bezrobocia w Siemianowicach Śląskich (w %)	Stopa bezrobocia w województwie śląskim (w %)
1	31.12.2007 r.	13,5	9,3
2	31.12.2008 r.	10,5	6,9
3	31.12.2009 r.	13,1	9,2
4	31.12.2010 r.	12,6	9,9
5	31.12.2011 r.	14,2	10,1
6	31.12.2012 r.	14,3	11,1
7	31.12.2013 r.	15,0	11,2
8	31.12.2014 r.	13,5	9,6
9	31.12.2015 r.	12,0	8,2
10	31.12.2016 r.	8,2	6,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Poziom bezrobocia w Siemianowicach Śląskich był wyższy, niż w skali całego regionu, przez cały okres ujęty w powyższej tabeli. Jednak na przestrzeni lat wyraźnie (niemal dwukrotnie) zmniejszyła się różnica pomiędzy siemianowickim i wojewódzkim wskaźnikiem: w 2007 r. siemianowicka stopa bezrobocia była wyższa od stopy wojewódzkiej o ok. 45 %, a w 2016 r. o ok. 24 %.

Również w przypadku bezrobocia, raport „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków” stanowi wartościowe źródło wiedzy o problemie. Według raportu w próbie

indywidualnych respondentów w wieku aktywności zawodowej stopa rejestrowanego bezrobocia w 2015 roku wyniosła 9,5 %. Wszyscy zarejestrowani w urzędach pracy bezrobotni zostali podzieleni przez zespół realizujący projekt na dwie duże grupy. Pierwszą grupę stanowią pozorni bezrobotni, czyli osoby faktycznie niezainteresowane pracą (nieszukające jej i/lub niegotowe do jej podjęcia) oraz osoby pracujące na czarno. W 2015 r. bezrobotni pozorni stanowili 57 % ogółu bezrobotnych. Druga grupa to prawdziwi bezrobotni, czyli osoby, które są naprawdę gotowe do podjęcia pracy oraz rzeczywiście jej poszukują. W okresie badania, czyli w I połowie 2015 r., stopa bezrobocia tej grupy wynosiła 5,4 %. Dla porównania: na koniec 2014 r. rejestrowana stopa bezrobocia wynosiła 13,5 % w Siemianowicach Śl., 9,6 % w województwie śląskim, 11,4 % w Polsce. Zestawienie powyższych danych zdaje się potwierdzać obiegową opinię, że ludzie dotknięci realnym bezrobociem stanowią tylko część ogółu „urzędowych”, oficjalnych bezrobotnych. Przyczyny, dla których zarejestrowani bezrobotni nie szukają pracy, zostały przeanalizowane w ramach „Diagnozy Społecznej 2015 (...)”. Opieka nad dziećmi jest główną przyczyną, wskazaną przez 27,5 % osób objętych badaniem. Pełny zakres informacji jest zawarty w poniższej tabeli.

Tabela nr 7. Przyczyny, dla których zarejestrowani bezrobotni nie poszukiwali pracy w latach 2013 – 2015.

Przyczyna nieposzukiwania pracy	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	2013	2015	2013	2015	2013	2015
Uczy się, uzupełnia kwalifikacje	4,3	2,4	4,6	1,8	4,4	2,2
Zajmuje się domem	14,3	13,9	0,0	0,9	10,3	10,4
Ze względu na opiekę nad dziećmi	43,9	36,1	0,0	4,6	31,4	27,5
Ze względu na opiekę nad niepełnosprawnymi lub starszymi członkami gospodarstwa	2,1	3,7	2,3	5,5	2,2	4,2
Ze względu na stan zdrowia	7,6	12,6	26,2	19,3	12,9	14,4
Ze względu na nieodpowiedni wiek	1,8	1,0	5,4	6,4	2,8	2,5
Ze względu na brak kwalifikacji	2,1	1,7	3,1	2,8	2,4	2,0
Jest przekonany(a), że nie znajdzie pracy	12,5	18,4	30,8	30,3	17,7	21,6
Nie chce utracić prawa do otrzymywania świadczeń społecznych	1,8	3,7	4,6	4,6	2,6	4,0
Nie ma ochoty pracować	1,8	0,7	3,8	4,6	2,4	1,7
Inne powody	6,7	5,8	19,2	11,1	10,3	8,7

Źródło: raport „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków”.

Niezależnie od ogólnospołecznego charakteru problemu bezrobocia, uznaje się, że niektóre specyficzne grupy są dotknięte nim szczególnie. Często są wskazywane następujące cechy sprzyjające wchodzeniu w stan bezrobocia i trwaniu w nim:

- małe doświadczenie zawodowe;
- niski poziom wykształcenia;

- wiek poniżej 30 lat lub powyżej 50 lat;
- doświadczenie pobytu w zakładzie karnym;
- niepełnosprawność;
- sprawowanie opieki nad małymi dziećmi.

Z doświadczeń MOPS wynika, że osoby bezrobotne, które posiadają wyżej wymienione cechy, mogą nie być zainteresowane działaniami stwarzającymi szansę aktywizacji zawodowej. Znaczącym przykładem w tym zakresie jest projekt społeczny pn. „Aktywny debiut”, realizowany przez MOPS w latach 2013 – 2015 w ramach Poddziałania 7.2.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Był skierowany do mieszkających w Siemianowicach Śl., korzystających ze wsparcia MOPS i nie pracujących osób w wieku od 18 do 27 lat. Wszyscy uczestnicy byli objęci pracą socjalną, indywidualnym poradnictwem psychologicznym, grupowymi zajęciami z aktywizacji społecznej i zawodowej, a część z nich mogła wziąć udział w 6-miesięcznych stażach zawodowych u pracodawców. Chociaż pracownicy MOPS realizowali projekt z zaangażowaniem, naprawdę trudno było zmotywować młodych ludzi do udziału w zaplanowanych działaniach, a jeszcze trudniej utrzymać ich udział na satysfakcjonującym poziomie, zwłaszcza odnośnie frekwencji. Taka sytuacja miała miejsce pomimo wysokiego poziomu bezrobocia w tej grupie wiekowej.

Trzecie miejsce wśród głównych problemów społecznych zajmuje niepełnosprawność, która w 2016 r. dotyczyła więcej, niż 1/3 rodzin korzystających z pomocy społecznej (ok. 34,9 % ogółu). W systemie „POMOST Std” brak danych o niepełnosprawności tych klientów pomocy społecznej, którzy faktycznie są niepełnosprawni, lecz nie posiadają orzeczeń o niepełnosprawności albo nie posługują się nimi, pomimo ich posiadania. Dlatego można przypuszczać, że faktyczna skala tego problemu jest większa.

Nie ma jednej obowiązującej definicji niepełnosprawności. Zgodnie z art. 2 pkt 10 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Natomiast według rozszerzonej definicji, którą w 1994 r. Europejskie Forum Niepełnosprawności przedstawiło w Parlamencie Europejskim, osobą niepełnosprawną jest jednostka w pełni swych praw,

znajdująca się w sytuacji upośledzającej ją na skutek barier środowiskowych, ekonomicznych i społecznych, których z powodu występujących u niej uszkodzeń nie może przezwyciężyć w taki sposób, jak inni ludzie. W dużym stopniu to społeczeństwo sprawia, że ktoś jest niepełnosprawny, ponieważ nierzadko postawy społeczne zwiększają wyżej wymienione bariery. Dlatego aktywność służąca zredukowaniu tego problemu musi być skierowana także do lokalnej społeczności.

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przytaczanymi przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, 31.03.2011 r. w Polsce było około 4.700.000 osób niepełnosprawnych (struktura pod względem płci przedstawiała się następująco: mężczyźni - 46,1 %, kobiety - 53,9 %). To oznacza, że stanowiły one 12,2 % ludności kraju.

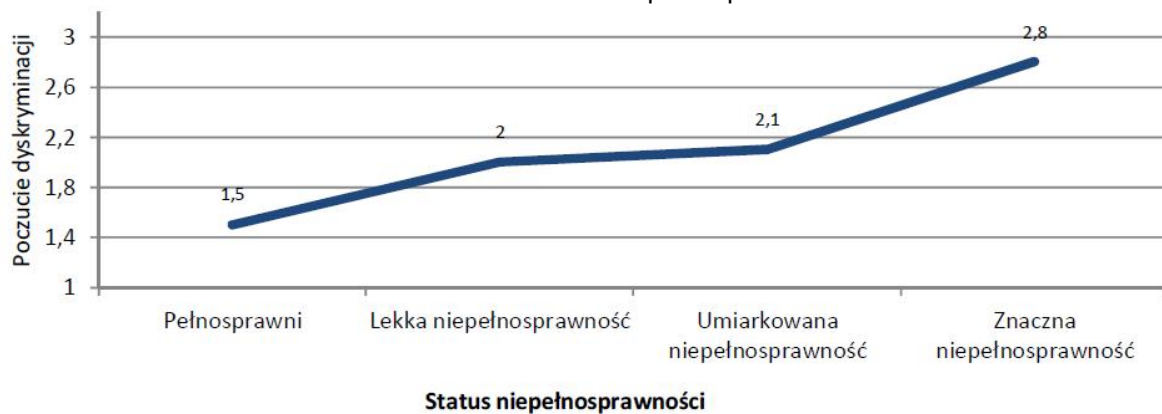
Według wyników Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia (European Health Interview Survey – EHIS) w 2014 roku w Polsce było 7 689 800 osób niepełnosprawnych biologicznie, czyli takich, które zadeklarowały ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują. Zgodnie z zastosowaną w badaniu definicją jednolitą dla Unii Europejskiej, zostały uwzględnione zarówno poważne, jak również mniej poważne ograniczenia, powodujące niemożność wykonywania ww. czynności, przez okres co najmniej 6 ostatnich miesięcy. Wśród osób niepełnosprawnych było 2 464 800 osób z poważnymi ograniczeniami sprawności i 5 225 000 osób z mniej poważnymi ograniczeniami.

Często niepełnosprawność powoduje dyskryminację odnoszącą się do różnych sfer życia. Osoby niepełnosprawne stykają się z dwoma rodzajami dyskryminacji:

- subiektywną, której istotą jest poczucie bycia człowiekiem dyskryminowanym w porównaniu z ludźmi pełnosprawnymi;
- obiektywną, której przykładem są bariery architektoniczne, utrudniające lub wręcz uniemożliwiające normalne funkcjonowanie w szeroko rozumianej przestrzeni publicznej.

Wzrost stopnia niepełnosprawności idzie w parze z nasileniem poczucia dyskryminacji, co ilustruje poniższy wykres.

Wykres nr 3. Odsetek osób, które czują się dyskryminowane, w zależności od statusu niepełnosprawności.

Źródło: raport „Diagnoza Społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków”.

Jednym z najważniejszych problemów dotyczących osób niepełnosprawnych jest niski poziom ich aktywności zawodowej. Jego odzwierciedleniem są informacje opisujące strukturę tej grupy według źródeł utrzymania, pozyskane z witryny internetowej Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych: w 2013 r. dla 37,9 % osób niepełnosprawnych (w wieku przynajmniej 16 lat) głównym źródłem utrzymania była renta z tytułu niezdolności do pracy, dla 36,3 % - emerytura, a tylko dla 14,8 % - praca najemna lub na własny rachunek.

Aktywność zawodowa mocno wpływa na całe życie człowieka, również na sfery nie związane bezpośrednio z rynkiem pracy. W pewnym sensie wymusza funkcjonowanie w określonych ramach organizacyjnych, czasowych, społecznych na tych osobach niepełnosprawnych, które nie mają dostatecznie silnej wewnętrznej motywacji do życia w aktywny sposób. Do pozytywnych następstw zawodowej aktywności można zaliczyć m.in. rozwój życia towarzyskiego, poszerzenie kompetencji społecznych, rozwój różnych umiejętności.

Czwartym z głównych problemów społecznych jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, z którą w 2016 r. borykała się niemal co czwarta rodzina objęta wsparciem MOPS. Nie sposób znaleźć definicji tego problemu w teorii pomocy społecznej, ale opierając się na doświadczeniach pracy socjalnej prowadzonej przez MOPS można przyjąć, że do dotkniętych nim rodzin odnoszą się następujące deficyty:

- nieumiejętność zaspokajania elementarnych potrzeb dzieci i brak skuteczności w ich wychowywaniu;
- brak podstawowych życiowych umiejętności, dotyczących utrzymania mieszkania w czystości, przygotowania posiłku itp.;
- nieumiejętność właściwego gospodarowania posiadanymi zasobami różnego rodzaju (rzecзовymi, finansowymi i innymi);
- generalny brak umiejętności w zakresie załatwiania swoich spraw.

Ponieważ bezradne rodziny nie potrafią zaspokajać potrzeb dzieci w elementarnym zakresie, są w tym zastępowane przez różne organizacje oraz instytucje, czego znaczącym przykładem jest dożywianie dzieci w przedszkolach i szkołach. Z informacji zawartych w poniższej tabeli wynika, że w 2015 r. wsparcie w zakresie żywienia było potrzebne w przypadku prawie 1/5 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym oraz niemal 1/6 uczniów. To przesłanka potwierdzająca występowanie problemu bezradności na poziomie zbliżonym do tego, który obrazują dane dotyczące klientów MOPS.

Tabela nr 8. Odsetek dzieci, które były w różnym zakresie żywione w przedszkolach i szkołach w ramach pomocy społecznej, w Siemianowicach Śląskich w 2015 roku.

A	B	C
Ogólna liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Liczba dzieci, którym MOPS opłacił wyżywienie w przedszkolach	Odsetek dzieci, którym MOPS opłacił wyżywienie w przedszkolach: B/A (w %)
1.712	323	18,9
Ogólna liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów	Liczba uczniów, którym MOPS opłacił obiady w szkołach podstawowych i gimnazjach	Odsetek uczniów, którym MOPS opłacił obiady w szkołach podstawowych i gimnazjach: B/A (w %)
5.488	887	16,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz „Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich w 2015 roku”.

W skład analizowanej grupy problemowej wchodzi trzy typy rodzin:

- rodziny wielodzietne, czyli mające przynajmniej 3 dzieci;
- rodziny niepełne – poza taką rodziną pozostaje jeden z rodziców (matka albo ojciec);
- obarczone problemami opiekuńczo-wychowawczymi rodziny pełne.

Informacje o rodzinach wielodzietnych oraz niepełnych są ujęte w tabeli poniżej.

Tabela nr 9. Odsetek niepełnych i wielodzietnych rodzin w Siemianowicach Śl. w 2011 roku.

Rodziny niepełne (w % ogółu rodzin):		Rodziny wielodzietne (w % ogółu rodzin):	
Matki z dziećmi	Ojcowie z dziećmi	Rodziny z 3 dzieci	Rodziny z przynajmniej 4 dzieci
20,15	3,34	2,70	1,22
Razem: 23,49		Razem: 3,92	

Źródło: opracowanie własne na podstawie opublikowanych przez GUS wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

Za znaczący można uznać udział grupy rodzin niepełnych, które w 2011 r. stanowiły prawie 1/4 wszystkich siemianowickich rodzin. Przeważnie były to rodziny z matką. Wielodzietność charakteryzowała niemal 4 % rodzin mieszkających w Siemianowicach Śląskich. Warto pamiętać o tym, że istnieją rodziny, które jednocześnie są niepełne i wielodzietne.

Uważa się, że te kategorie rodzin są bardziej narażone na wystąpienie dysfunkcji, niż sprawnie funkcjonujące rodziny pełne oznaczające się przeciętną liczbą członków. Kierowane do nich wsparcie pomocy społecznej powinno być dopasowane do ich specyficznych potrzeb oraz możliwości. Działania zaplanowane i realizowane w ramach lokalnej polityki społecznej powinny odpowiadać na potrzeby związane ze znacznym udziałem tych rodzin w grupie odbiorców.

Poza zagadnieniami dotyczącymi niepełnych i wielodzietnych rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jest związana także z innymi problemami. Poniżej scharakteryzowano wybrane, uznane za szczególnie ważne.

- Ogromne zagrożenie dla dobra dzieci powstaje w źle funkcjonujących rodzinach, które nie są wielodzietne i nie są niepełne. Takie rodziny nie zaspokajają elementarnych społecznych i psychicznych potrzeb ich członków. Występują w nich niekorzystne czynniki, takie jak: przewlekłe schorzenie lub niepełnosprawność jednego z rodziców, przemoc fizyczna i/lub psychiczna, wykorzystywanie seksualne, uzależnienie od alkoholu, zaniedbanie dzieci przez rodziców.
- Liczba rodzin zastępczych, które zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców biologicznych, jest zbyt mała. Pomimo podejmowanych działań mających na celu zmianę tej sytuacji, w Siemianowicach Śl. powstaje niewiele nowych rodzin.

W porównaniu z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, rodzina zastępcza jest formą pieczy korzystniejszą dla rozwoju społeczno - emocjonalnego dziecka i dużo tańszą. Wypełniając swoje funkcje, zapewnia przyjętemu dziecku warunki wychowania i rozwoju odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, kierując się jego dobrem i poszanowaniem jego praw.

- Zapewnienie pieczy zastępczej dla dzieci w wieku do 3 lat zawsze wymaga bardzo trudnych i długotrwałych działań. Brak rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z tej grupy wiekowej jest szczególnie dotkliwy.
- Trudno znaleźć dla siemianowickich dzieci miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W części przypadków, dzieci są umieszczane w placówkach znajdujących się w dużej odległości od Siemianowic Śl., ponieważ nie ma innego wyjścia. Zwykle skutkuje to poważnymi trudnościami w podtrzymaniu więzi pomiędzy dziećmi i ich biologicznymi rodzinami. W konsekwencji narasta zagrożenie zupełnym zerwaniem więzi.

Placówki nie zapewniają dzieciom takich warunków, jakie stwarzają normalnie funkcjonujące rodziny, jednak w wielu przypadkach ich opieka jest jedynym możliwym rozwiązaniem. Trafiają do nich pozbawione dostatecznej opieki rodzicielskiej dzieci, których nie udało się umieścić w rodzinach zastępczych.

- Proces usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych jest utrudniany przez różne bariery, z których najważniejszymi są: niestabilna pozycja na rynku pracy, brak odpowiedniego wykształcenia, niskie dochody, brak własnego mieszkania. Z punktu widzenia dobrego wejścia w dorosłe życie jest wskazane, żeby usamodzielniani wychowankowie zdobyli odpowiednie wykształcenie oraz zawód. Im później wychowankowie zaczynają usamodzielniać się, tym większą mają szansę na osiągnięcie sukcesów w nauce, przy czym w przypadku ludzi opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze to jest o wiele mniej realne, niż w przypadku osób opuszczających rodziny zastępcze.

Problematyce rodziny jest poświęcony „Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2015 – 2017”. Odrębne specjalistyczne programy lokalne, wymienione w rozdziale II, dotyczą innych problemów społecznych (np. przemocy w rodzinie, niepełnosprawności, alkoholizmu).

Poniższa tabela stanowi uzupełnienie diagnozy sytuacji społecznej miasta dokonanej w rozdziale III. Zawiera cztery następujące typy czynników, które wpływają lub mogą wpływać na sytuację społeczną:

- mocne strony (charakteryzujące się pozytywnym wpływem na sytuację społeczną);
- słabe strony (wpływ negatywny);
- szanse (wpływ pozytywny);
- zagrożenia (wpływ negatywny).

Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne, zlokalizowane w samym mieście, natomiast szanse i zagrożenia są czynnikami zewnętrznymi, zidentyfikowanymi w otoczeniu miasta.

Tabela nr 10. Wybrane czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, które wpływają lub mogą wpływać na sytuację społeczną Siemianowic Śląskich.

↓ Czynniki wewnętrzne	Mocne strony	Szanse	↑ Czynniki zewnętrzne
	<p>Wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym ma także pozytywny aspekt - niesie w sobie potencjał rozwoju działań społecznych angażujących seniorów, wykorzystujących ich chęć działania, wiedzę, doświadczenie itp. (chodzi m.in. o wolontariat osób starszych).</p> <p>•</p> <p>Posiadane przez MOPS oraz inne lokalne podmioty zasoby, które umożliwiają uzyskanie poza budżetem miasta części środków niezbędnych do finansowania działań służących łagodzeniu problemów społecznych (m.in. wykwalifikowane kadry, doświadczenie w przygotowaniu wniosków o dofinansowanie).</p> <p>•</p> <p>Zasoby niezbędne do przeciwdziałania problemom społecznym (m.in. posiadane doświadczenie, kadry z odpowiednimi kwalifikacjami), które są w dyspozycji MOPS oraz innych lokalnych instytucji, organizacji, firm.</p>	<p>Ponadlokalny trend starzenia się ludności będzie wymuszał poważne zmiany w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego – w konsekwencji warunki życia seniorów będą ulegały poprawie, będzie rosła ich pozytywna rola w życiu społecznym.</p> <p>•</p> <p>Zewnętrzne źródła finansowania działań społecznych – dalsze funkcjonowanie dotychczasowych źródeł oraz powstawanie nowych (np. nowe programy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej).</p> <p>•</p> <p>Kształtowanie się sytuacji społeczno-ekonomicznej w regionie, Polsce i skali międzynarodowej w sposób, który przyczynia się do stopniowego zmniejszania bezrobocia, ubóstwa oraz innych problemów.</p>	
	Słabe strony	Zagrożenia	
	<p>Generalnie niekorzystna struktura ludności miasta pod względem wieku – starzejąca się lokalna społeczność, która obecnie jest starsza, niż regionalne i krajowe otoczenie.</p>	<p>Postępujące wyludnianie o ponadlokalnym charakterze – w skali subregionu, województwa, kraju.</p> <p>•</p> <p>Zmniejszanie się możliwości pozyskania</p>	

↓ Czynniki wewnętrzne ↓	<ul style="list-style-type: none"> • Mniejsze od potrzeb są możliwości finansowania z budżetu miasta działań, których celem jest łagodzenie problemów społecznych. • Relatywnie duża skala problemów społecznych, której wyrazem jest korzystanie ze wsparcia pomocy społecznej przez znaczną część mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • części pieniędzy na działania społeczne z zewnętrznych źródeł, które może być spowodowane m.in. wysychaniem dotychczasowych oraz brakiem nowych źródeł, dużą konkurencją wśród podmiotów ubiegających się o finansowanie zewnętrzne. • Kształtowanie się sytuacji społeczno-ekonomicznej w regionie, Polsce i skali międzynarodowej w sposób skutkujący nasileniem bezrobocia, ubóstwa i innych problemów (np. gorszy okres cyklu koniunkturalnego w gospodarce – stagnacja lub kryzys). 	↑ Czynniki zewnętrzne ↑
-------------------------	--	---	-------------------------

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem danych GUS.

IV. GŁÓWNE SKUPISKA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

Zawarte w bazie aplikacji „POMOST Std” informacje zostały poddane analizie pod kątem rozmieszczenia na terenie Siemianowic Śl. mieszkańców korzystających ze wsparcia MOPS z powodu różnych problemów społecznych. Przeprowadzona w 2013 roku analiza dotyczyła wszystkich członków rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej. Został uwzględniony podział miasta na pięć dzielnic (Centrum, Michałkowice, Bytków, Bańgów i Przełajkę). Ze względu na fakt, że siemianowickie dzielnice nie są formalnie (administracyjnie) wydzielone w jednoznaczny sposób, określenie ich obszarów jest umowne. Wykorzystano zwyczajowy podział powszechnie stosowany w codziennym życiu. W ramach dzielnic uwzględniono wyłącznie te miejsca, w których w badanym okresie mieszkały rodziny ujęte w bazie klientów MOPS.

Efektem analizy jest wskazanie siedmiu części miasta (mniejszych od dzielnic), które są wymienione poniżej. Te obszary charakteryzują się największym nagromadzeniem problemów społecznych. W analizowanym okresie w każdym z nich mieszkało przynajmniej 3 % ogólnej liczby klientów MOPS.

- 1) Około 3,0 % ogółu klientów pomocy społecznej było skupionych w centralnej części Michałkowic (ulice i plac: Kościelna, Krakowska, Łukasińskiego, plac Bohaterów Września, Pocztowa, Przyjaźni, Stawowa, Wyzwolenia).
- 2) Przy ulicach: Brandysa, Budryka, Bytomska, Paryska, Wojciecha, Żeromskiego, czyli w północnej części Michałkowic, mieszkało ok. 3,1 % ogółu klientów MOPS.
- 3) „Nowy Świat” (ulice: Deji, Kołtątaja, Żwirki i Wigury) był miejscem zamieszkania ok. 5,0 % ogółu osób korzystających ze wsparcia MOPS.
- 4) W przybliżeniu 6,1 % ogółu klientów pomocy społecznej mieszkało w rejonie „Stary Tuwim” (ulice: Akacyjowa, Grabowa, Jaworowa, Kasztanowa, Klonowa, Leśna, Lipowa, Okrężna, Topolowa, Wierzbowa, Zielona).
- 5) Kilka ulic tworzących rejon „Hugo” (Fabryczna, Głowackiego, Matejki, Piastowska, Składowa) skupiało ok. 11,5 % ogółu osób korzystających ze wsparcia MOPS.
- 6) W rejonie „Huta Laura” mieszkało ok. 13,6 % ogółu klientów pomocy społecznej. Ten rejon obejmuje następujące ulice i plac: Browarowa, Św. Floriana, Hutnicza, Jagiellońska, Jana III

Sobieskiego, Jedności, Kasprzaka, Katowicka, Kopernika, Ligonia, Miarki, plac Skargi, Sienkiewicza, Szkolna, Trafalczyka, Waryńskiego.

7) Około 38,3 % ogółu klientów pomocy społecznej mieszkało w Śródmieściu, do którego przypisano następujące ulice i place: Boczna, Brzozowa, Cmentarna, Damrota, Dąbrowskiego, Dworcowa, Górnicza, Jana Pawła II, Kilińskiego, Kolejowa, Komuny Paryskiej, Kościuszki, Krasińskiego, Krótka, Mickiewicza, Parkowa, PCK, Piaskowa, plac Wolności, Poprzeczna, Powstańców, Granitowa, Pszczelnicza, Pułaskiego, Słowackiego, Staszica, Szefflera, Szpitalna, Śmiłowskiego, Śniadeckiego, Śląska, Św. Barbary, 1 Maja, Fitznerów.

Łącznie wymienione obszary skupiają zdecydowaną większość mieszkańców, których problemy są uwzględnione w bazie danych MOPS – w analizowanym okresie ponad 4/5 ogółu (ok. 80,6 %). Zdecydowanie dominują na mapie problemów społecznych Siemianowic Śląskich. Świadomość tego faktu nie zwalnia z obowiązku wspierania osób potrzebujących pomocy, a mieszkających we wszystkich pozostałych częściach miasta. Każdy indywidualny przypadek powinien być objęty działaniami na miarę możliwości i potrzeb – taka zasada jest stosowana przez MOPS i inne zaangażowane instytucje. Tym niemniej, nie jest możliwe znaczące ograniczenie problemów społecznych Siemianowic Śląskich bez położenia nacisku na działania dotyczące: Śródmieścia, „Huty Laura”, „Hugo”, „Starego Tuwima”, „Nowego Świata”, północnej i centralnej części Michałkowic.

Poniższa tabela przedstawia zróżnicowanie nasilenia kluczowych problemów na poszczególnych obszarach. Odnosi się do wszystkich członków rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej.

Tabela nr 11. Nasilenie dominujących problemów społecznych w całym mieście Siemianowice Śląskie oraz na 7 głównych obszarach problemowych w 2013 roku.

Obszar	Przybliżony odsetek wszystkich klientów MOPS na danym obszarze, który stanowiły osoby dotknięte problemem (w %):			
	ubóstwa	bezrobocia	niepełnosprawności	bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
Śródmieście	85	64	27	33
„Huta Laura”	92	73	29	20
„Hugo”	94	71	22	21
„Stary Tuwim”	79	52	40	15

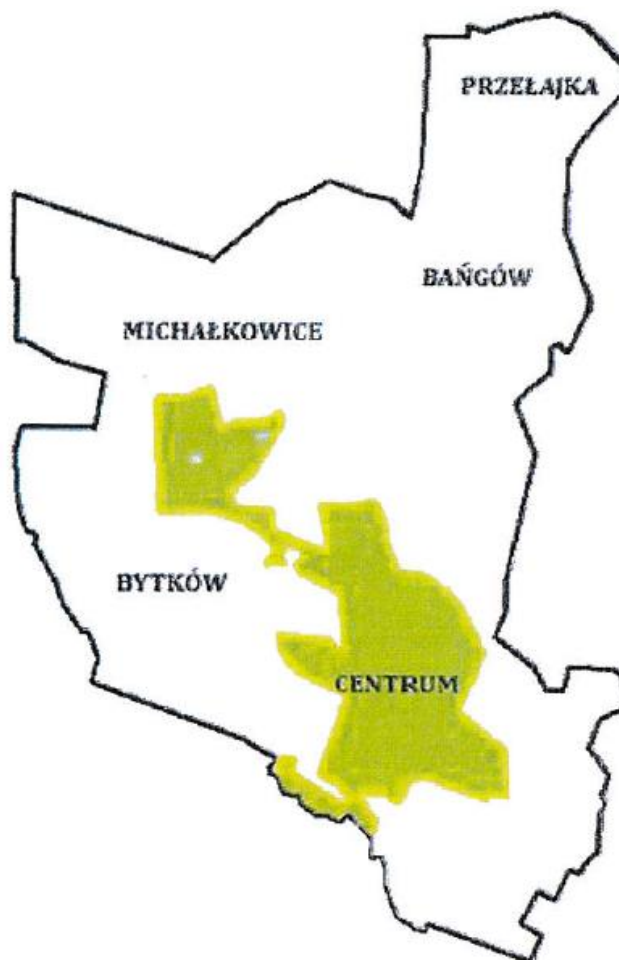
„Nowy Świat”	93	63	33	30
Północna część Michałkowic	80	54	22	36
Centralna część Michałkowic	72	61	36	38
Całe miasto Siemianowice Śl.	77	64	28	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych programu „POMOST Std”.

Z tabeli wynika, że różnice występujące pomiędzy obszarami były istotne. Jeśli chodzi o podobieństwa, to najważniejsze polegało na tym, że na wszystkich obszarach, z wyjątkiem centralnej części Michałkowic, ubóstwo występowało częściej, niż w skali całego miasta.

LPR jest jednym z dokumentów strategicznych, które w najbliższych latach powinny mieć duże znaczenie dla lokalnej polityki społecznej, w tym dla przeciwdziałania problemom społecznym. Zawarta w tym dokumencie analiza odnosi się do diagnozy ujętej w „Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2014-2016”. W LPR (na stronach 51-52) jako teren rewitalizowany wskazano pięć spośród obszarów opisanych powyżej. Są to: Śródmieście, „Huta Laura”, „Hugo”, Nowy Świat, centralna część Michałkowic. Natomiast ścisły obszar, który ma być objęty działaniami opisanymi w LPR, składa się z dwóch dzielnic: Śródmieścia oraz Michałkowic, wraz z przyległymi do nich subobszarami – Srokowcem i Nowym Światem. Poniżej znajduje się mapa tego obszaru.

Wykres nr 4. Mapa obszaru rewitalizowanego w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2016-2022”

Źródło: „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2016-2022”.

Powyższy obszar jest zgodny z wytycznymi w zakresie rewitalizacji. Zawiera w sobie 16,09 % całkowitej powierzchni Siemianowic Śląskich, jest zamieszkały przez 26,91 % ludności miasta (wg stanu na 31.12.2014 roku). W nim będą prowadzone działania rewitalizacyjne, służące m.in. redukowaniu problemów społecznych mieszkańców.

V. CEL STRATEGICZNY ORAZ SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII

Konsekwencją przeprowadzenia diagnozy sytuacji społecznej miasta oraz kluczowych problemów społecznych jest określenie celu strategicznego „Strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2017-2020”, którym jest:

**Systemowe wsparcie mieszkańców Siemianowic Śl.
dotkniętych problemami społecznymi.**

Cel strategiczny będzie realizowany w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2020 roku.

Sposób realizacji Strategii polega na wykonywaniu zadań w ramach następujących kierunków koniecznych działań:

- nr 1: rozwinięcie lokalnej oferty usług społecznych skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych i ciężko chorych;
- nr 2: aktywizacja zawodowa i społeczna mieszkańców dotkniętych problemami społecznymi;
- nr 3: wspieranie lokalnej społeczności, zwłaszcza rodzin, w prawidłowym funkcjonowaniu i wypełnianiu ról społecznych;
- nr 4: ograniczenie sfery ubóstwa;
- nr 5: rozwinięcie infrastruktury społecznej miasta.

VI. DZIAŁANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI STRATEGII

Wskazane w poprzednim rozdziale kierunki koniecznych działań mają być prowadzone poprzez realizację 19 konkretnych działań skierowanych do mieszkańców Siemianowic Śląskich. Poniżej te działania zostały wymienione i scharakteryzowane.

KIERUNEK KONIECZNYCH DZIAŁAŃ NR 1: ROZWINIĘCIE LOKALNEJ OFERTY USŁUG SPOŁECZNYCH SKIEROWANYCH DO SENIORÓW, OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CIĘŻKO CHORYCH.

Numer 1

Nazwa działania

Domy pomocy społecznej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Kierowanie mieszkańców Siemianowic Śl. do domów pomocy społecznej oraz umieszczanie ich w tego rodzaju placówkach. Celem jest zapewnienie całodobowej opieki osobom, które jej wymagają.

Adresaci

Mieszkańcy miasta wymagający całodobowej opieki.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

3.100.000,00 zł rocznie, czyli 12.400.000 zł w ciągu 4 lat.

Szacunkowy koszt na podstawie średniej kwot wydatków gminy ujętych w sprawozdaniach MOPS za lata 2013 – 2015.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób, która ma zostać umieszczona w domach pomocy społecznej w ciągu 1 roku: 15.

Numer 2

Nazwa działania

Dzienny dom pomocy.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Kierowanie oraz umieszczanie osób wymagających częściowej opieki i wsparcia do dziennego domu pomocy w celu ich aktywizacji oraz integracji społecznej.

Adresaci

Wymagający wsparcia mieszkańcy Siemianowic Śląskich.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób, która ma zostać objęta wsparciem w dziennych domach pomocy w ciągu 1 roku: 18.

Numer 3

Nazwa działania

Usługi opiekuńcze.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Zapewnienie usług w miejscu zamieszkania osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Celem jest umożliwienie tym osobom możliwie długiego funkcjonowania w środowisku zamieszkania.

Adresaci

Mieszkańcy miasta potrzebujący pomocy.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

1.300.000 zł rocznie, czyli 5.200.000 zł w ciągu 4 lat.

Szacunkowe koszty na podstawie kwot ujętych w zawartych umowach na 2017 r.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób, która ma zostać objęta usługami opiekuńczymi w ciągu 1 roku: 120.

Numer 4

Nazwa działania

Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (WTZ) prowadzonych przez Siemianowickie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Imperium Słońca”. Celem WTZ jest rehabilitacja osób niepełnosprawnych intelektualnie, zwiększenie ich samodzielności oraz szans na pełne uczestnictwo w życiu społecznym.

Dodatkowo działanie obejmuje aktywność zmierzającą do utworzenia i działania na terenie miasta drugiej placówki tego rodzaju.

Adresaci

Niepełnosprawni intelektualnie mieszkańcy miasta.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

1.010.000 zł rocznie, czyli 4.040.000 zł w ciągu 4 lat.

Szacunkowe koszty na podstawie średniej kwot dofinansowania WTZ ujętych w sprawozdaniach MOPS za lata 2013 – 2015.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób, która ma zostać objęta wsparciem WTZ w ciągu 1 roku: 50 osób.

KIERUNEK KONIECZNYCH DZIAŁAŃ NR 2: AKTYWIZACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW DOTKNIĘTYCH PROBLEMAMI SPOŁECZNYMI.

Numer 5

Nazwa działania

Klub Integracji Społecznej (KIS).

Okres realizacji (w latach)

2017-2018

Charakterystyka działania

Prowadzona w KIS aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców miasta zagrożonych wykluczeniem, w tym prowadzona w ramach projektu „Program wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych w Klubie Integracji Społecznej”.

Adresaci

Zagrożeni wykluczeniem mieszkańcy Siemianowic Śląskich, zwłaszcza osoby długotrwale bezrobotne i niepełnosprawne.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

490.000 zł rocznie, czyli 980.000 zł w latach 2017-2018.

Szacunek na podstawie zaplanowanej wartości projektu „Program wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych w Klubie Integracji Społecznej”.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób objętych działaniami KIS w latach 2017-2018: 130.

Numer 6

Nazwa działania

Aktywna integracja społeczno - zawodowa mieszkańców w ramach projektów społecznych.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Kontynuacja projektów „Inwestuj w siebie”, „Triathlon możliwości: integracja, edukacja, praca”, „Rodzinna integracja” współfinansowanych przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego. Przygotowywanie i realizowanie innych projektów.

Adresaci

Mieszkańcy Siemianowic Śl. dotknięci lub zagrożeni wykluczeniem społecznym.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

3.700.000 zł w latach 2017-2018

Oszacowano na podstawie przybliżonych zaplanowanych kosztów projektów „Inwestuj w siebie”, „Triathlon możliwości: integracja, edukacja, praca”, „Rodzinna integracja” w latach 2017-2018.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób objętych działaniami projektów w latach 2017-2018: 200.

Numer 7

Nazwa działania

Prace społecznie użyteczne.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Prace społecznie użyteczne są realizowane na obszarze Siemianowic Śl. w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, instytucjach oraz organizacjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Ich organizatorem oraz koordynatorem jest MOPS, który w tym zakresie współpracuje z PUP.

Adresaci

Korzystające z pomocy społecznej i zarejestrowane w PUP osoby bezrobotne, które nie mają prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

160.000 zł rocznie, czyli 640.000 zł w ciągu 4 lat.

Koszty oszacowano na podstawie średniej wydatków na prace społecznie użyteczne prowadzone przez MOPS w latach 2013-2015.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba godzin przepracowanych w ramach prac społecznie użytecznych w latach 2017-2020: 40.000.

KIERUNEK KONIECZNYCH DZIAŁAŃ NR 3: WSPIERANIE LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI, ZWŁASZCZA RODZIN, W PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIU I WYPEŁNIANIU RÓL SPOŁECZNYCH.

Numer 8

Nazwa działania

Dom dla samotnych matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Funkcjonowanie bezpiecznego miejsca dla kobiet i ich dzieci. Dom jest prowadzony przez Siemianowickie Koło Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta.

Adresaci

Kobiety, które jednocześnie:

- są matkami z małoletnimi dziećmi albo ciężarnymi;
- są dotknięte lub zagrożone bezdomnością wskutek ubóstwa, przemocy w rodzinie albo innych problemów.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

215.000 zł rocznie, czyli 860.000 zł w ciągu 4 lat.

Koszty oszacowane na podstawie wartości umowy dot. funkcjonowania placówki w okresie 01.04.2017 – 31.12.2017.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób (matek i dzieci) korzystających z placówki w ciągu 1 roku: 10.

Numer 9

Nazwa działania

Centrum Usług Społecznych - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w rejonie „Hugo”.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020 (prace remontowe i adaptacyjne w roku 2017)

Charakterystyka działania

Placówka (CUS) ma być utworzona i prowadzona przy ulicy Matejki 4. W pomieszczeniach przeznaczonych na CUS mają zostać przeprowadzone prace adaptacyjne.

W CUS dzieci będą mogły odrobić zadanie i nadrobić zaległości szkolne, wziąć udział w różnych imprezach okolicznościowych, pobawić się z rówieśnikami, rozwijać swoje pasje w kółkach zainteresowań. Otrzymają pełne wyżywienie. Będą objęte profesjonalną opieką wychowawców. Placówka ma być czynna od rana do późnych godzin popołudniowych.

Adresaci

Dzieci z Siemianowic Śl., zwłaszcza mieszkające w rejonie „Hugo”, w wieku od 3 do 16 lat .

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

316.000 zł (koszt adaptacji pomieszczeń)

Przybliżony koszt na podstawie informacji z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, zamieszczonych w BIP Urzędu Miasta Siemianowice Śląskie.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba dzieci objętych wsparciem CUS w ciągu 1 roku: 30.

Numer 10

Nazwa działania

Akcja pomocy sąsiedzkiej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Kontynuacja akcji mającej na celu angażowanie społeczności lokalnej w działania na rzecz najbliższego otoczenia, propagowanie idei pomocy sąsiedzkiej. Ważnym elementem prowadzonych działań jest organizacja festynów z okazji Europejskiego Dnia Sąsiada.

Adresaci

Mieszkańcy miasta.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS, w ramach jego normalnego budżetu, oraz przez partnerów i darczyńców.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba imprez dla mieszkańców miasta, organizowanych w ramach akcji pomocy sąsiedzkiej w ciągu 1 roku: 1.

Numer 11

Nazwa działania

Wolontariat.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Dalsze realizowanie i rozwijanie wolontariatu, który jest zorganizowaną instytucjonalnie formą działań społecznych.

Wolontariusze mogą wykonywać różne zadania, takie jak:

- spędzanie z dziećmi czasu wolnego;
- pomaganie dzieciom i młodzieży w nauce;
- organizowanie imprez okolicznościowych;
- prace porządkowe;
- prace remontowe;
- pomaganie osobom niepełnosprawnym w transporcie i innych życiowych czynnościach (np. wizyta u lekarza, korzystanie z zabiegów rehabilitacyjnych).

Adresaci

Mieszkańcy miasta - potencjalni wolontariusze.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba godzin przepracowanych w ciągu 1 roku przez wolontariuszy współpracujących z MOPS: 1.000.

Numer 12

Nazwa działania

Podnoszenie kompetencji i umiejętności wychowawczych rodziców.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Systematyczna praca asystenta rodziny z rodzinami dotkniętymi problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Ta praca polega m.in. na sporządzaniu planów pracy z rodziną, ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, diagnozie: deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci.

Adresaci

Rodziny mające trudności w pełnieniu funkcji rodzicielskich.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w ciągu 1 roku: 30.

Numer 13

Nazwa działania

Praca z rodziną biologiczną w celu powrotu dzieci z pieczy zastępczej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Praca edukacyjno–terapeutyczna z rodzicami, prowadzona wg przygotowanego planu pracy z rodziną, oraz opiniowanie wniosków do sądów (dotyczą one powrotu dziecka do rodziny biologicznej).

Adresaci

Rodziny biologiczne zmotywowane, by podejmować działania zmierzające do poprawy ich sytuacji.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w ciągu 1 roku: 30.

Numer 14

Nazwa działania

Rozwój pieczy zastępczej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Działania propagujące i wspierające rodzinną pieczę zastępczą (w tym organizowanie festynów, pikników). Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. Zawieranie umów z kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zawodowej.

Adresaci

Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny zastępczej.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu. Organizacja festynów oraz pikników jest wspierana przez partnerów i darczyńców.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba imprez propagujących i wspierających rodzinną pieczę zastępczą, zorganizowanych w ciągu 1 roku: 1.

Numer 15

Nazwa działania

Wsparcie dla rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w nich.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Działanie dotyczy:

- wspierania rodzin w pełnieniu ich funkcji przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- organizowania dla rodzin zastępczych psychoedukacyjnych warsztatów (grup wsparcia) mających na celu podnoszenie ich kompetencji;
- zajęć korekcyjno – wyrównawczych dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- poszukiwania rodzin pomocowych.

Adresaci

Rodziny zastępcze.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w ciągu 1 roku: 60.

Numer 16

Nazwa działania

Wspieranie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Umożliwienie pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej pobytu w mieszkaniu chronionym. Indywidualna i grupowa praca socjalna ukierunkowana na nabycie umiejętności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu. Zorganizowanie systemu pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, w tym aktywizacja poprzez uczestnictwo w projektach społecznych.

Adresaci

Wychowankowie pieczy zastępczej.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

Zasadniczo działanie nie wiąże się z kosztami, które można by wyodrębnić i przypisać do niego, ponieważ jest realizowane przez MOPS w ramach jego normalnego budżetu.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej objętych pracą socjalną w ciągu 1 roku: 50.

KIERUNEK KONIECZNYCH DZIAŁAŃ NR 4: OGRANICZENIE SFERY UBÓSTWA.

Numer 17

Nazwa działania

Dożywianie.

Okres realizacji (w latach)

2017-2020

Charakterystyka działania

Opłacenie posiłków dla dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym. Opłacenie posiłków dla osób dorosłych. Zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku dla osób, które nie korzystają z pomocy w formie posiłków.

Adresaci

Ubodzy mieszkańcy miasta - dzieci i osoby dorosłe.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

3.400.000 zł rocznie, czyli 13.600.000 zł w ciągu 4 lat.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

1) Minimalna liczba dzieci uczęszczających do Specjalistycznej Placówki Wsparcia Dziennego dla Dzieci, dla których będzie opłacone wyżywienie, w ciągu 1 roku: 45.

2) Minimalna liczba osób dorosłych (świadczeniobiorców), którym w ciągu 1 roku przyznano zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku: 1.500.

Numer 18

Nazwa działania

Noclegownia.

Okres realizacji (w latach)

2020 (rozpoczęcie działalności).

Charakterystyka działania

Działanie dotyczy utworzenia i działania noclegowni. Jego elementem będzie realizacja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Adresaci

Osoby bezdomne.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

600.000 zł w roku 2020

Powyższa kwota dotyczy funkcjonowania noclegowni w pierwszym roku działalności – nie uwzględnia kosztów prac remontowo-budowlanych, adaptacyjnych i innych związanych ze stworzeniem placówki.

Podstawą oszacowania kosztu była wartość umowy na świadczenie w 2017 r. usług polegających na zapewnieniu schronienia i gorącego posiłku osobom bezdomnym z terenu Siemianowic Śląskich w schronisku znajdującym się w Dąbrowie Górniczej.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Minimalna liczba osób bezdomnych korzystających z noclegowni w roku 2020: 40.

KIERUNEK KONIECZNYCH DZIAŁAŃ NR 5: ROZWINIĘCIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ MIASTA.

Numer 19

Nazwa działania

Termomodernizacja głównego budynku MOPS.

Okres realizacji (w latach)

2017

Charakterystyka działania

Kompleksowa termomodernizacja zabytkowego budynku, w którym mieści się MOPS.

Adresaci

Bezpośrednim adresatem jest MOPS jako instytucja. Pośrednio adresatami są pracownicy MOPS oraz jego klienci, którzy załatwiają różne sprawy w przedmiotowym budynku.

Ramy finansowe - przybliżone koszty realizacji

1.030.000 zł

Przybliżony koszt na podstawie informacji z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, zamieszczonych w BIP Urzędu Miasta Siemianowice Śląskie.

Wskaźnik/wskaźniki realizacji działania

Czy w 2017 r. została przeprowadzona kompleksowa termomodernizacja budynku MOPS ?

Powyższe zestawienie działań nie stanowi katalogu zamkniętego, dlatego w toku realizacji Strategii może zostać poszerzone o inne działania. Ramy finansowe działań mają szacunkowy charakter i powinny być traktowane jako kwoty orientacyjne, a nie dokładne i ostateczne.

Najważniejsze źródła finansowania realizacji Strategii to:

- środki budżetu miasta przeznaczone na zadania z zakresu pomocy społecznej;
- przeznaczone na zadania z zakresu pomocy społecznej środki budżetu państwa;
- zagraniczne fundusze pomocowe, czyli głównie fundusze strukturalne Unii Europejskiej, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny;
- krajowe fundusze pomocowe, ze szczególnym uwzględnieniem dotacji rozdzielanych w ramach konkursów ministerialnych.

Realizacja zaplanowanych działań będzie wymagała zaangażowania różnych siemianowickich instytucji i organizacji. Chodzi m.in. o następujące podmioty:

- MOPS;
- PUP;

- Urząd Miasta;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Siemianowicach Śląskich;
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna;
- organizacje pozarządowe (m.in. Koło Siemianowickie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, Śląskie Stowarzyszenie Charytatywne „Przystań”, Stowarzyszenie Na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa Nowy Dom, Siemianowickie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Imperium Słońca”);
- szkoły;
- przedszkola;
- domy pomocy społecznej;
- lokalne środki masowego przekazu (witryny internetowe, gazety papierowe itp.).

VII. KOORDYNACJA ORAZ OCENA STOPNIA REALIZACJI STRATEGII

Instytucjonalnym koordynatorem realizacji Strategii będzie MOPS. Dyrektor MOPS zleci podległym pracownikom zadania w zakresie koordynacji.

Ocena stopnia realizacji Strategii będzie dokonywana w odniesieniu do działań zapisanych w rozdziale VI, dwukrotnie: na zakończenie 2018 r. i 2020 r. (ta druga ocena będzie zarazem oceną końcową). W tym celu będą wykorzystane wskaźniki przypisane działaniom w rozdziale VI. Wartości, zmierzone w trakcie oceny, będą porównywane z wartościami wskaźników zamieszczonymi w rozdziale VI.

Na bieżąco, równoległe z wykonywaniem konkretnych działań, będzie prowadzony monitoring Strategii. Informacje odnośnie realizowanych w niej działań oraz ich efektów będą zamieszczane w corocznym sprawozdaniu z działalności MOPS. Można także oczekiwać, że znajdą one odzwierciedlenie w sprawozdawczości innych zaangażowanych podmiotów. Przynajmniej dwukrotnie (w 2018 r. i 2020 r.) bieżący stan realizacji Strategii zostanie omówiony przez właściwą Komisję Rady Miasta Siemianowic Śląskich.